

[Finansministeren.]

Det ærede medlem fru Else Zeuthen beklagede sig over, at en række betydelige internationale konventioner kom forsinket frem til ratifikation her i tinget. Nu mener jeg ikke, beklagelsen kan rettes til mig, for det, der sker i dag, er, at jeg søger på et område, der direkte vedkommer min administration, at opfylde, hvad vi forpligter os til. Men jeg indrømmer, at jeg er fungerende udenrigsminister, og jeg skal naturligvis tage bebrejdelsen med mig og give den videre til udenrigsministeren, når han vender tilbage, og spørge, om der kan komme lidt mere fart i det arbejde.

Hans Rasmussen: Efter den velvillige modtagelse, som lovforslaget har fået fra samtlige partier her i tinget, var det måske ikke værd at forlænge drøftelserne og dermed trække større vekslers på tingets tid. Men da det ærede medlem hr. Oluf Pedersen direkte har rettet et spørgsmål til mig om, hvordan jeg ser på told kontra varefordyrelse, ja, så må jeg svare det ærede medlem, at alt er jo relativt. Jeg vil gerne vurdere toldforanstaltningerne i forhold til de beskæftigelsesmuligheder, som måtte foreligge her i landet. Hvis det viser sig, at vi er udsat for en almindelig dumping fra udlandets side, finder jeg god grund til, at lovgivningsmagten søger at værne om vore beskæftigelsesinteresser.

(Kort bemærkning).

Oluf Pedersen: Først den bemærkning til den højtærede finansminister, at jeg anbefalede lovforslaget; det har jo været behandlet i toldkommissionen, så det har oven i købet fået min anbefaling en gang før.

Nu siger det ærede medlem hr. Hans Rasmussen, at det eneste, han for så vidt kan tænke sig at være med til — således har jeg forstået det — var et værn mod en eventuel dumping. Det vil sige, at man ikke kan regne med at få det ærede medlems tilslutning til sådanne foranstaltninger, før der kommer til at foreligge eksempler på dumping — og det kommer der nok aldrig til.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Hans Rasmussen: Jeg vil tillade mig at foreslå, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Fortsættelse af første behandling af forslag til finanslov for finansåret fra 1. april 1955 til 31. marts 1956.

Forhandlingen genoptoges.

Økonomi- og arbejdsministeren (Krag): Der er under finanslovdebatten stillet nogle spørgsmål til mig, som jeg skal forsøge at besvare.

Det ærede medlem hr. Th. Mikkelsen har henledt opmærksomheden på nogle vigtige problemer i den internationale handel, nemlig de højst ulige vilkår, hvorunder de enkelte lande må afsætte deres produkter, ulige vilkår, som jo desværre på en række områder er kommet vort eget land til skade i den internationale handel.

Det ærede medlem, som jeg forstod er uhyre positivt indstillet overfor det vestlige økonomiske samarbejde, understregede, at liberalisering ikke blot må være et slagord, som mere eller mindre kan tilside sættes, hvis det ikke falder i tråd med de større landes interesser, men at liberalisering bør være en regel i den internationale handel, som virkelig fører til reel gensidighed, sådan at ophævede importrestriktioner ikke i almindelighed erstattes med meget høje toldsatser eller andre importformindskende foranstaltninger, der jo — som jeg sagde — især har ramt dansk landbrugs-eksport. Det ærede medlem henstillede, at vi fra regeringens side søger for, at disse danske synspunkter bliver fremført i de internationale forhandlinger, og han håbede, at det måtte lykkes for os at vinde lydhørhed for vore synspunkter. Jeg kan love det ærede medlem, at vi fra regeringens side skal følge denne henstilling. At vi fortsat fremhæver de synspunkter, der her er antydet, ligger jo fuldstændig på linie med den politik, vi hidtil har ført både fra denne regerings og fra den forrige regerings

[Økonomi- og arbejdsministeren.]

side på alle internationale konferencer, hvor disse problemer er blevet drøftet. Senest, vi har haft lejlighed til at gøre vore synspunkter gældende, var ved åbningen af den debat, der for tiden finder sted i organisationen for told og handel, den såkaldte GATT-organisation i Genève. Jeg havde dør lejlighed til at tilsige dansk støtte til enhver frigørelse af international handel, der samtidig nedbryder alle former for hindringer for, at den frie handel kan udfolde sig imellem landene. Jeg fremhævede, at det havde ganske særlig betydning for Danmark, at man ikke begrænsede sig til, som der hidtil har været en tendens til på nogle områder for nogle landes vedkommende, nok at ophæve de kvantitative restriktioner, men til gengæld lade told, statshandel m. v. leve videre eller endog ligefrem tage til i styrke. Hvis man fortsætter ad denne vej, kommer vi jo ikke idealet, et frit internationalt marked med lige adgang for alle nationer, nærmere, men fjerner os tværtimod fra det. Jeg havde også lejlighed til at henvise til en international toldnedsættelsesplan, der tidligere har været behandlet i GATT, og som Danmark har givet sin tilslutning, hvorefter man skulle finde en international metode til automatisk gradvis ophævelse af toldsatserne, naturligvis således, at de lande, der på forhånd har de højeste toldniveauer, måtte tage de største skridt. Den indflydelse, vi fra dansk side har på disse problemers løsning, er naturligvis begrænset, men jeg har dog indtryk af, at der bliver lyttet til os, og vi vil fortsat bestræbe os for at fremføre disse danske standpunkter så godt og så kraftigt, vi formår.

Det ærede medlem hr. Hans Rasmussen fremhævede i sit indlæg den 7. december, at vi, når vi beskæftiger os med de store årganges problem og med arbejdsmarkedets problemer, måske i lidt for høj grad har været tilbøjelige til at koncentrere hele vor opmærksomhed om uddannelsesproblemerne og om arbejdskraftens bevægelighed, hvorimod spørgsmålet om selve erhvervslivets struktur i nogen grad er blevet stedbarn i debatten. Det var det ærede medlems opfattelse, at bevægeligheden, herunder spørgsmålet om faggrænser, naturligvis er et vigtigt spørgsmål, men han mente at måtte

fremhæve, at bevægelighed alene ikke løser ethvert problem på arbejdsmarkedet. Det synes jeg det ærede medlem har ret i, og jeg kan forsikre, at regeringen i høj grad er opmærksom på ønskeligheden af en såkaldt strukturrationalisering, hvorved forstås, som det ærede medlem sagde, en mere hensigtsmæssig fordeling af produktionen mellem virksomhederne. Det forekommer mig i denne forbindelse interessant, at industrien selv har fremhævet dette problem, bl. a. gennem formanden for Industrirådet, der har givet udtryk for nødvendigheden af en sådan strukturrationalisering, ligesom jo også visse dele af industrien på eget initiativ, måske under påvirkning af den offentlige debat, der har fundet sted, er gået i gang i praksis med en strukturrationalisering.

Det ærede medlem hr. Hans Rasmussen fremhævede, at et fællesnordisk marked måske ville kunne føre frem til resultater i den retning. Det er jeg forsåvidt enig med det ærede medlem i. I det omfang, vi får et fællesnordisk marked, skulle jo konkurrencen mellem de nordiske lande automatisk medføre en forøget specialisering og større arbejdsdeling. På den anden side tror jeg, vi skal se i øjnene, at det fællesnordiske marked desværre ikke er noget, der kommer lige med det allerførste — vi får forhåbentlig senere lejlighed til at drøfte dette spørgsmål her i tinget — der vil nok gå nogen tid, før praktiske resultater kommer til at foreligge. Produktivitetsudvalget er imidlertid i gang med at tage enkelte brancher op til undersøgelse, og det er vel også således, at de midler, der af staten er stillet til rådighed til industri og håndværk, vil blive udlånt på en måde, der måske kan bidrage til at løse visse sider af disse meget komplicerede problemer.

Det ærede medlem nævnte, at et samarbejde mellem arbejdsmarkedets to parter, arbejdere og arbejdsgivere, i høj grad vil kunne hjælpe til gennemførelse af den påkrævede strukturrationalisering, og at det langt var at foretrække, at problemet løstes ved frivilligt samarbejde fremfor ved direkte indgreb fra statens side. Jeg kan fuldtud tilslutte mig dette synspunkt og vil tilføje, at uden et sådant samarbejde mellem de interesserede parter tror jeg ikke, problemet kan løses, og jeg tror slet ikke, staten

[Økonomi- og arbejdsministeren.]

vil være i stand til at gøre den fornødne indsats, hvis vi ikke møder et aktivt medarbejderskab fra arbejdsmarkedets og erhvervslivets organisationer.

Endelig har det ærede medlem hr. Lynnerup Nielsen overfor mig rejst et rent konkret arbejdsmarkedsspørgsmål, nemlig hvorvidt arbejdere, der som arbejdsløse henvises til et beskæftigelsesarbejde langt borte fra deres bopæl, vil kunne få godtgørelse for den tid, de nødvendigvis må bruge til transport. Jeg kan kun svare, at spørgsmålet må afgøres i henhold til beskæftigelsesloven, og at denne i sin § 5, stk. 2, bestemmer, at de ydelser, staten kan give til beskæftigelsesarbejder, må have hjemmel i den overenskomst, hvorefter arbejdet udføres. Det vil altså sige, at svaret på spørgsmålet er, at det er ganske normale overenskomstmæssige vilkår, der er afgørende for, hvordan beskæftigelsesarbejderne skal udføres, således at de transportgodtgørelser, overenskomsterne giver mulighed for, også kan regnes ind i beskæftigelsestilskuddene, men andre ydelser vil ikke kunne gives. Der opstår naturligvis et særligt spørgsmål, hvis man ikke har overenskomst for det pågældende arbejde, men man ved jo, at loven bestemmer, at så skal de på egnen sædvanlige aftaler for tilsvarende arbejder være afgørende; i henhold til disse bestemmelser i loven må spørgsmålet afgøres i hvert enkelt konkret tilfælde for sig.

Landbrugsministeren (Smørum): Der er under finanslovdebatten rettet en række spørgsmål til mig, som jeg skal søge at besvare.

Det ærede medlem hr. Peter Nielsen har med henblik på den alvorlige arbejdsløshed i Nordjylland, særlig blandt arbejdsmænd i landkommunerne, henledt opmærksomheden på, at Limfjordsegnene frembyder store muligheder for arbejdsskabende landvindingsarbejder, og har særlig fremhævet Ulvedybet.

Med hensyn til Ulvedybssagen skal jeg oplyse følgende om sagens stilling i dag.

Jeg har anmodet statens landvindingsudvalg om at tage sagen under hurtigst mulig behandling. Men jeg vil gerne ind-

skyde den bemærkning, at der her er tale om så betydelige investeringer, at det kan tælles i millionbeløb, så det vil være nødvendigt først at underkaste disse planer en nøje teknisk og landøkonomisk undersøgelse.

Der foreligger tre muligheder for Ulvedybsområdet. For det første afvanding af Ulvedybsområdet uden tørlægning af selve Ulvedybets vandområde, ca. 900 ha, indenfor den i sin tid anlagte dæmning, et område på ca. 7 000 ha, for det andet afvanding af hele Ulvedybsområdet med tørlægning af selve Ulvedybet, ialt ca. 8 000 ha, for det tredje afvanding af det mindre område Birkelse Søenge, ca. 400 ha, som er beliggende indenfor Ulvedybsområdet.

Statens landvindingsudvalgs jyske afdeling er anmodet om snarest at fremkomme med en udtalelse om de tre muligheder, og jeg forventer i den nærmeste fremtid at modtage landvindingsudvalgets indstilling i sagen, hvorefter jeg vil indkalde de interesserede parter til et møde i ministeriet.

Med hensyn til Søengene bemærkes, at jeg — ikke mindst efter mit besøg på egnen fornylig — er klar over, at der her er et sted, hvor hurtig handling er påkrævet, og dersom teknikernes indstilling kommer til at gå ud på, at en væsentlig del af Birkelse Søenge anlæggene kan anvendes som led i de mulige senere større afvandingsprojekter, vil jeg finde det rimeligt og forsvarligt nu at gennemføre Birkelse Søenge projektet for sig selv.

Det ærede medlem har endvidere udtalt, at også andre landvindingsmuligheder bør undersøges, og har særlig henledt opmærksomheden på, at Egholm Bredning i Limfjorden er moden til afvanding.

I den anledning vil jeg gerne oplyse, at der agtes foretaget jordbundsundersøgelser forskellige steder i landet med henblik på tørlægning af arealerne, og et af de første steder, der vil komme i betragtning, er Egholm Bredning.

De ærede medlemmer hr. Gustav Pedersen og hr. M. Larsen har henstillet til mig som fungerende minister for offentlige arbejder, at der ydes statstilskud til oprensningen af indsejlingerne til Mariager og Randers fjorde, og det ærede medlem hr.

[Landbrugsministeren.]

M. Larsen har endvidere henstillet, at det statstilskud på 60 000 kr., som ydes til oprensningen af sejllobet over Hals Barre til Limfjorden, søges forhøjet.

Hvad det sidstnævnte spørgsmål angår, kan jeg oplyse, at ministeriet for offentlige arbejder netop i disse dage har rettet henvendelse til bevillingsmyndighederne om en forhøjelse af statstilskuddet med 50 pct., altså til 90 000 kr., for perioden indtil den 31. marts 1959. Begrundelsen for denne forhøjelse er de stigende priser, der også motiverede en forhøjelse af tilskuddet i 1949.

Når staten yder tilskud til oprensningen på Hals Barre, skyldes det, at sejllobet gennem Limfjorden betragtes som gennemsejlingsfarvand fra Kattegat til de mindre havne i den vestlige del af Limfjorden og gennem Thyborøn til Vesterhavet. Disse havne og de af staten vedligeholdte sejllob i denne del af fjorden har imidlertid kun ringe vanddybde, og ministeriet for offentlige arbejder har derfor fundet det rimeligt at fastsætte sit tilskud til oprensningen af Hals Barre således, at der med dette beløb normalt ville kunne opretholdes den dybde på Hals Barre, som er nødvendig for, at skibe til de vestlige Limfjordsbyer kan passere.

At Aalborg havn og cementfabrikkerne ikke finder en sådan dybde tilstrækkelig af hensyn til trafikken på de østlige Limfjordshavne, er forståeligt, men det kan efter min opfattelse ikke motivere, at staten skulle yde tilskud i større omfang end nu. Iøvrigt fordeles oprensningsudgifterne fra Hals Barre således, at Aalborg og Nørresundby havne samt de tre cementfabrikker pålignes bidrag i forhold til den skibstrafik, hver enkelt har haft i det forløbne år.

Anderledes ligger det med sejllobene til Mariager og Randers fjorde. Ingen af disse løb er gennemsejlingsfarvande, og efter ministeriets opfattelse bør der ikke fra det offentlige side i almindelighed ydes tilskud til havne for at udligne den forskel i deres økonomiske vilkår, som er betinget af for-

skellig beliggenhed og de følger, som dette kan have for havnene ved naturens indgriben eller på anden måde.

Jeg kan ikke se rettere, end at hvis man giver statstilskud til oprensning det ene sted, må man også give det andre steder, hvor oprensningsudgifterne er særlig store, f. eks. i Nakskov, Odense og Næstved, for det kan ikke være rigtigt at lægge vægten på, at det er en barre, der vanskeliggør besejlingen af et fjordområde, og lade de havne, hvor f. eks. materialevandringen forårsager en mere jævn, men kraftig tilsandning, skøtte sig selv.

Man kan efter min opfattelse heller ikke sige, at f. eks. havnene i Mariager fjord bidrager til oprensning i Kattegat, fordi den barre, der ligger foran Mariager fjord, befinder sig ca. 7 km fra kysten. Der er jo her tale om en sandbarre, der udelukkende forhindrer besejling af Mariager fjord med store skibe, men ikke lægger sig hindrende i vejen for skibsfarten i almindelighed. Hvis den gjorde det og altså spærrede et gennemsejlingsfarvand, ville ministeriet være villigt til at optage dette tilskudsspørgsmål til overvejelse.

Jeg er iøvrigt ikke enig i de betragtninger, der er anført om, at oprensningsudgifterne ved Mariager fjord ødelægger de fire fjordhavnes økonomi. Fra gammel tid har det været sådan, at alle de skibs- og vareafgifter, der kunne opkræves ved cementfabrikkernes havn i nærheden af Mariager, skulle indbetales til en kasse, der er fælles for Hobro, Mariager og Hadsund havne samt for cementfabrikkernes havn, medens skibs- og vareafgifter, der opkræves i de tre kommunale havne holdes udenfor denne fælleskasse og går direkte i de enkelte havnes særlige kasser. Af fælleskassen afholdes udgifterne til oprensning af sejllobet over barren ved indsejlingen til Mariager fjord, og disse udgifter andrager, som det ærede medlem hr. M. Larsen oplyste, 80 000—100 000 kr. årlig. Cementfabrikkernes bidrag til den fælles kasse — og altså til oprensningen — andrager for tiden ca. 135 000 kr.

[Landbrugsministeren.]

årlig, så det vil ses, at kun i de år, hvor ekstraordinære oprensninger bliver nødvendige, må de tre kommunale havne bidrage til oprensningen i det omfang, opsparede indbetalinger fra cementfabrikkerne ikke strækker til.

Med hensyn til det ærede medlem hr. M. Larsens bemærkninger om lettelser for småskibsfarten kan jeg oplyse, at dette spørgsmål er rejst i den af ministeriet for offentlige arbejder nedsatte havne- og brotakstkommission, der skal forberede revisionen af havnetaksterne fra 1. april 1956, og jeg forstår, at der i kommissionen er vilje til at fremkomme med forslag, der kan lette småskibsfarten i konkurrencen med baner og biler. Derimod tror jeg ikke, at man, som det ærede medlem var inde på, i almindelighed kan løse småskibsfartens konkurrenceproblemer ved gennemførelse af særlige havneafgifter for lastbil- og bane- trafik på havnearealer, hvilket iøvrigt måtte forudsætte, at der tilvejebragtes særlig lov hjemmel.

Det ærede medlem hr. M. Larsen kom endvidere ind på spørgsmålet om statsbanernes havnebanefragter og henstillede, at disse blev afskaffet. Jeg kan om dette spørgsmål oplyse, at formålet med beregning af havnebanefragt er at opnå en vis dækning for udgifterne dels ved godsfor- sendelserne mellem station og havn, der i mange byer ligger således i forhold til hinanden, at et ret omstændeligt rangerarbejde er nødvendigt, dels ved vognenes placering på bestemte steder i havnen, f. eks. ved bestemte skibe eller pakhus, hvad der også ofte medfører betydelige rangerarbejder.

Langt den overvejende del af befordringer over havnebaner sker i forbindelse med befordringer over egentlige statsbanelinier. Havnebanefragterne giver her ikke dækning for disse særlige transportydelse, men må ses i relation til den af banerne oppe- bårne fragttindtægt for sendingernes befor- dring før eller efter havnebanebefordringen.

Der består, som det vel fremgår heraf, efter mit skøn ingen saglig begrundelse for helt eller delvis at fratage havnebanefrag- ten.

Til det ærede medlem hr. Axel Ivan Pedersen, der bad mig bekræfte, at der

ikke ved de bebudede undersøgelser af forholdene omkring Thyborønprojektet ønskes tilstræbt en anden eller ringere løs- ning end den, der er omhandlet i loven af 14. august 1946, vil jeg gerne sige, at man under de pejlinger, som vandbygnings- væsenet agter at gennemføre i havet ud for Limfjordstangerne, såsnart vejrfor- holdene tillader det, først og fremmest ønsker at få sikkerhed for, om den ind- rykning af de store havdybder mod kysten, som blev konstateret i årene fra 1876 til 1937, er fortsat i samme tempo under og efter den sidste krig, hvor man på grund af minefare har været afskåret fra at pejle. Dersom pejlinger viser faretruende indrykning af havdybderne som forudsat af Thyborønkommissionen af 1937, agter regeringen at søge det i 1946 vedtagne Thyborønprojekt fremmet mest muligt. Viser pejleresultaterne derimod, at tempoet for havdybdernes indrykning er aftagende og der således er god tid til at overveje problemerne, mener regeringen ikke at kunne sidde den henstilling, der er fremsat fra repræsentanter for den tekniske viden- skab, overhørig.

Man agter under denne forudsætning at lade hele Thyborønprojektet underkaste en fornyet teknisk-videnskabelig under- søgelse, eventuelt ved gennemførelse af laboratorieforsøg, for at få konstateret, om alle de formål, der søges opnået ved hjælp af Thyborønprojektet af 1946, kan opnås på en for statskassen billigere måde gennem ændringer af det vedtagne projekt. Jeg tænker her navnlig på det af videnskaben rejste spørgsmål om muligheden af at forkorte de to store og meget kostbare havmoler ved indsejlingen til Thyborøn kanal. Thyborønprojektet er imidlertid nøje beskrevet i loven af 14. august 1946, og projektet vil derfor ikke kunne ændres i sine hovedlinier uden lovgivningsmagts medvirken.

Det ærede medlem kom endvidere ind på spørgsmålet om linieføringen for den såkaldte lynbil mellem Glyngøre og Skive og kritiserede, at man på strækningen mellem Durup og Roslev benytter et vej- stykke, der ikke er asfalteret, når der findes en vej over Tøndering, som ikke er længere, men som er asfalteret og derfor behageligere at køre på.

[Landbrugsministeren.]

Jeg kan herom sige, at da ruten blev etableret i 1937, var der intet problem med hensyn til linieføringen allerede af den grund, at vejenes tilstand ikke tillod kørsel over Tøndering, men kun over Toustrup. I begyndelsen af 1951 blev der fra beboerne i Tøndering rettet henvendelse til generaldirektoratet for statsbanerne om at få ruten ført over Tøndering, og da vejene i løbet af sommeren 1951 blev gjort i stand, således at de var tilfredsstillende for omnibuskørsel, anmodede statsbanerne i oktober 1951 trafikudvalget for Viborg amt om tilladelse til at ændre ruteføringen mellem Roslev og Durup således, at der kunne køres over Tinghøj-Tøndering i stedet for over Harre-Toustrup. Trafikudvalget kunne imidlertid ikke imødekomme ønsket og gav i marts 1952 afslag på ansøgningen. Generaldirektoratet har i de seneste dage modtaget en fornyet henvendelse fra beboerne i Tøndering om ændring af linieføringen og har på baggrund af denne henvendelse påny ansøgt trafikudvalget for Viborg amt om tilladelse til at køre over Tøndering i stedet for over Toustrup.

Med hensyn til det af det ærede medlem, hr. Baagø-Hansen rejste spørgsmål om flytningen af de tre private bådeværfter og beddingsanlæg i Skagen havn i forbindelse med den igangværende udvidelse af havnen skal jeg oplyse, at flytningen efter vandbygningsvæsenets opfattelse er nødvendig, for at man kan udnytte fiskerihavnen effektivt, og af samme grund har vandbygningsvæsenet truffet foranstaltning til, at redningsvæsenets bygning, der ligger på samme plads som disse værfts- og beddingsanlæg, også flyttes til den nye del af havnen.

Selvom ejerne af de private værfter og beddinger praktisk taget siden 1942 har været forberedt på, at de skulle flytte, forstår jeg godt de tre lejerers vanskeligheder, når de nu skal opføre tidssvarende anlæg på de pladser, som de har ladet reservere i den nye del af havnen, og det ville derfor være en lykkelig løsning, hvis der af Marshallmidlerne kunne stilles lån til rådighed for de pågældende, hvilket ministeriet for offentlige arbejder vil anbefale. Om der derudover kan ydes statstilskud til finansieringen af de nye anlæg, kan jeg ikke for tiden udtale mig, men konsekvenserne af

at yde et sådant tilskud undersøges af ministeriet.

Det ærede medlem hr. Øllgaard hævdede, at Esbjerg havn er blevet ringere behandlet end andre statshavne, og nævnte en række betydelige bygge- og anlægsarbejder i Esbjerg havn, som er stillet i bero, medens millionarbejderne med udvidelse af Frederikshavn og Skagen havne gennemføres, ligesom der er givet Frederikshavn havn bemyndigelse til at udføre visse molearbejder af hensyn til rutetrafikken mellem Frederikshavn og Gøteborg.

Jeg må erkende, at de fleste af de arbejder i Esbjerg havn, som det ærede medlem omtalte, er foranstaltninger, som det må anses for påkrævet snarest at få bragt til udførelse, men i særlig grad trænger spørgsmålet om bygning af den ny sandpumper, der skal assistere ved oprensningen af sejllobet over Graadyb Barre, sig på. Det drejer sig her om intet mindre end kampen for at holde Esbjerg havn åben, men kampen mod sandmasserne er med det gammeldags og uøkonomiske materiel, vandbygningsvæsenet for tiden disponerer over, vanskelig.

En anden meget vigtig foranstaltning, der snarest må gennemføres, er en forbedring af udskibningsforholdene for landbrugsprodukter over Englandskajen, i særdeleshed fordi der med støtte fra staten er lignende moderniseringsarbejder i gang i Aarhus, Aalborg og Odense havne, som derved er sat i stand til at påføre Esbjerg havn yderligere konkurrence som eksporthavn for landbrugsprodukter.

Nu ligger det imidlertid sådan, at statens investeringsvirksomhed i indeværende finansår er reduceret stærkt og i det kommende finansår vil blive begrænset yderligere, og muligheden for anlægsarbejderne i Esbjerg havn må ses i dette perspektiv. Når havneudvidelserne i Frederikshavn og Skagen har kunnet fortsætte, ligger dette da heller ikke i, at disse havne favoriseres af ministeriet på Esbjerg havns bekostning, men i, at regeringens beslutning om begrænsning af anlægsvirksomheden ikke omfattede igangværende arbejder.

Det af det ærede medlem omtalte molearbejde i Frederikshavn, der skal udføres af hensyn til rutetrafikken, er ganske vist ikke sat i gang, men når arbejdet er sluppet gennem nåleøjet, skyldes det, at det svenske

[Landbrugsministeren.]

rederi havde sat et nyt og større rutefartøj i arbejde på dansk værft. Dette fartøj vil blive indsat i driften i løbet af kort tid, og det ville simpelthen ikke kunne anløbe Frederikshavn, hvis molearbejdet ikke gennemførtes.

Det ærede medlem hr. Peter Nielsen nærede ængstelse for, at en påtænkt udvidelse af Limfjordsbroen mellem Aalborg og Nørresundby ville være utilstrækkelig, og udtalte sig derfor til gunst for, at der vest for Aalborg bygges en bro fra fastlandet til Egholm, idet denne ø som et led i et landvindingsarbejde gøres landfast med Vendsyssel.

Limfjordsbroen har i dag 8,5 m kørebane med et 3 m bredt fortov på hver side, i alt 14,5 m. På forespørgsel fra udvalget for Limfjordsbroen har ministeriet i 1951 henstillet, at projektering af broens udvidelse sker på grundlag af en ialt 22 m bred profil med 12,5 m kørebane samt cyklestier og fortove.

Dette vil være en ikke uvæsentlig forbedring af forholdene, men jeg er dog enig med det ærede medlem i, at man af hensyn til fremtiden må have opmærksomheden henvendt på muligheden for at bygge en ny bro over Limfjorden i nærheden af Aalborg. Jeg er også bekendt med, at de lokale myndigheder arbejder med spørgsmålet om, hvor en sådan broforbindelse bør placeres, og det er muligt, at tanken om en forbindelse over Egholm kan komme i forgrunden, hvis landvindingen nord og vest for Egholm gennemføres.

En ny bro vil imidlertid være et meget bekosteligt anlæg, som man næppe tør vente gennemført i de nærmeste år, og jeg mener derfor, at en udvidelse af den nuværende Limfjordsbro vil være nødvendig, uanset om man tænker sig en ny bro tilvejebragt senere. En ny bro må iøvrigt nok placeres i ret stor afstand fra bycentret og vil derfor kun i begrænset omfang kunne aflaste den rent lokale trafik på den nuværende bro, og en udvidelse af denne vil kunne gennemføres langt hurtigere end anlægget af en ny bro. Jeg må måske tilføje, at spørgsmålet om anlæg af en ny Limfjordsbro må rejses af vedkommende kommunale myndigheder, forinden der kan være tale om at støtte sagen fra ministeriets side ved ydelse af vejfondstilskud.

Det ærede medlem hr. Fanger henstillede til mig snarest at fremsætte forslag om anskaffelse af en ny stor færge på ruten Aarhus—Kalundborg. Statsbanerne har i øjeblikket indsat to skibe på Kalundborg—Aarhus overfarten. Det er i og for sig gode og vel vedligeholdte skibe, men de er begge over 20 år gamle, og det må indrømmes, at der er forskellige mangler ved dem. Det er undersøgt, om der ved en delvis ombygning af skibene kan bødes på disse mangler, men omkostningerne herved bliver uforholdsmæssigt store.

Statsbanerne har derfor i nogen tid beskæftiget sig med undersøgelse af problemet om en hensigtsmæssig udbygning af ruten gennem anskaffelse af en ny færge, ændring af anløbsforhold i havnene m. m. Disse undersøgelser er så langt fremme, at en redegørelse og indstilling i sagen kan ventes fra generaldirektoratet i begyndelsen af det nye år, men om den økonomiske situation til den tid tillader, at man går i gang med bygningen af en ny færge, er det for tidligt at udtale sig om nu.

Med hensyn til de af det ærede medlem hr. Aksel Larsen rejste spørgsmål om ændring af Thyborønprojektet, når de bebudede undersøgelser er afsluttet, skal jeg henvise til, hvad jeg sagde herom til det ærede medlem hr. Axel Ivan Pedersen, idet jeg her kun skal tilføje, at jeg må tilbagegive det ærede medlem hr. Aksel Larsens udtalelse om, at det af folketinget i sin tid nedsatte udvalg angående forslaget til Thyborønloven kun fik de oplysninger forelagt om Thyborønproblemerne, som stemte med vandbygningsdirektørens daværende opfattelse af, hvilke foranstaltninger der burde gennemføres. Vandbygningsdirektøren var naturligvis villig til at svare på alle spørgsmål, som folketingsudvalget ønskede at stille, og hans besvarelser var loyale. Det ærede medlems bemærkning om, at vandbygningsvæsenets ingeniører ikke turde udtale sig til folketingsudvalget, forstår jeg ikke. Som bekendt gav nu afdøde distriktsingeniør Bondesen på et vist tidspunkt offentligt udtryk for, at hans opfattelse ikke stemte med vandbygningsdirektørens.

Må jeg derefter vende mig til det ærede medlems udtalelser om Hanstholm havn.

Det ærede medlem efterlyste bl. a. en forklaring på, hvorfor regeringen havde

[Landbrugsministeren.]

standset arbejdet på denne havn. Jeg kan hertil svare, at arbejdet blev indstillet under krigen, da tyskerne besatte arbejdspladsen. Ved krigens ophør henlå den påbegyndte vestmole næsten som ruin, og som bekendt blev det derefter i 1948 vedtaget at bevilge 5 mill. kr. til en istandsættelse af vestmolen, således at man fik tid til at overveje spørgsmålet om, hvorvidt havnearbejdet burde genoptages med henblik på havnens fuldførelse. Undersøgelsen af dette spørgsmål blev overdraget til et af ministeriet for offentlige arbejder nedsat udvalg, hvis flertal indstillede, at Hanstholm havn ikke fuldføres. Jeg skal ikke her komme nærmere ind på de betragtninger, der ligger til grund for udvalgets indstilling, men kun nævne, at de anlægsudgifter, som udvalget skønnede ville medgå til havnens fuldførelse, var af en sådan størrelsesorden — nemlig omkring 100 mill. kr. — at man måtte overveje, om ikke det ville være muligt for en væsentlig mindre bekostning at fremstille en havnekapacitet, svarende til Hanstholmhavnens, andre steder på Vestkysten gennem udbygning af allerede eksisterende havneanlæg.

Jeg ser, at det ærede medlem hr. Axel Ivan Pedersen i et foredrag på havnesamenslutningens delegeretmøde i Nakskov i år har været inde på de samme betragtninger, og at han har peget på muligheden af at udbygge Thyborøn og Hirtshals havne for ca. 20 mill. kr. i stedet for at fuldføre havnen ved Hanstholm.

I den nuværende situation, hvor de finansielle forhold har nødvendiggjort en kraftig reduktion af statens anlægsvirksomhed også i det kommende finansår, kan jeg ikke gå ind for, at der søges stillet yderligere midler til rådighed for Hanstholm havn.

Det ærede medlem hr. Rager fremdrog spørgsmålet om tilskud af vejfondene til den nu afsluttede ombygning af Langebro i København. Efter det ærede medlems opfattelse var årsagen til, at vejfondstilskud ikke blev ydet, at der ikke var penge i fondene, da arbejdet blev påbegyndt, og at motorafgiftsloven har udelukket at yde tilskuddet bagefter.

Jeg kan hertil sige, at det er rigtigt, at der ikke var penge i vejfondene, da der oprindeligt blev søgt om tilskud. Derimod

anbefalede ministeriet for offentlige arbejder et andragende om tilskud af beskæftigelsesmidlerne til arbejdsministeriet, men arbejdsministeriet afslog i 1947 dette andragende under hensyn til det meget betydelige materialeforbrug. Da kommunen og havnen alligevel fik arbejdet i gang, blev spørgsmålet om vejfondstilskud rejst overfor forskellige tidligere ministre for offentlige arbejder, men hver gang med samme resultat.

Om man ligefrem har sagt, at selve loven udelukker at give tilskud til arbejder, der er udført eller i gang, ved jeg ikke, men loven har i hvert fald lige siden sin vedtagelse omkring 1930 været administreret ud fra et sådant princip, som vel også er det mest naturlige: tilskuddene ydes for at få de pågældende arbejder bragt til udførelse. Giver man tilskud til allerede udførte arbejder, får forholdet let karakter af en understøttelse til vedkommende kommune, og det synes jeg man må være noget betænkelig ved. Jeg kan bekræfte overfor det ærede medlem, at jeg ikke mener at kunne anbefale en særlig lovgivning om dette forhold. Det ærede medlem spurgte også udtrykkeligt, om jeg kunne bekræfte den fremstilling, som det ærede medlem har givet af sagen her i tinget. Til denne fremstilling kunne jeg have lyst at føje, at spørgsmålet om tilskud af vejfondene til Langebro kun kan være et spørgsmål om tilskud til den Københavns kommune påhvilende del af udgifterne. De udgifter, som skal udredes af Københavns havn, må jo have deres rod i søtrafikale interesser, ellers kunne de vel ikke afholdes af havnen, og til disse udgifter kan vejfondene i hvert fald ikke yde tilskud.

Lad mig til slut sige, at det jo ikke alene er her i folketinget, at der til regeringen rettes henvendelse om statstilskud til mange forskellige formål, nye veje, broer, havne og lignende. Det samme er tilfældet næsten daglig i ministeriet, og det kan vel ikke være anderledes, end at medlemmerne af folketinget støtter andragender om statsstøtte til løsningen af opgaver i deres hjemegn, når de finder dem egnede dertil. Dersom man imidlertid skulle imødekomme alle de krav, der rettes henvendelse om, ville det medføre helt uoverskuelige konsekvenser for statskassen. Man må tage det mest

[Landbrugsministeren.]

nødvendige først og i den udstrækning, de økonomiske midler slår til. Jeg tror, at der både her i tinget og ude i befolkningen er en almindelig forståelse af, at det er nødvendigt at holde igen overfor kravene til statskassen, således at statens udgifter ikke væsentligt forøges. Jeg tror, det ville være både klogere og bedre at se at komme lidt den anden vej.

Undervisningsministeren (Bomholt): I anledning af at det ærede medlem hr. Poul Møller i sit indlæg i debatten forleden beskæftigede sig med spørgsmålet om en rehabilitering af de tjenestemænd, der blev fratrukket deres stilling ved kendelse afsagt af den ekstraordinære tjenestemandsdømmestol, og i forbindelse hermed fremdrog sagen angående fhv. sognepræst for Veggerslev-Villersø menigheder, Jeppe Vedsted, skal jeg i min egenskab af fungerende kirkeminister bemærke følgende om denne sag.

Pastor Vedsted blev ved kendelse, afsagt den 28. november 1945 af tjenestemandsdømmestolen, afskediget fra sin tjenestemandstilling, men først med virkning fra udgangen af februar måned 1946, og således at der tillagdes ham fuld ordinær pension med sædvanlige tillæg. Som det ærede medlem bemærkede, var grundlaget for denne kendelse i særdeleshed pastor Vedsteds døtres forhold til medlemmer af den tyske værnemagt. Imidlertid fandt det ærede medlem efter et gennemsyn af sagens akter, at der ikke er rejst nogen kritik af pastor Vedsteds adfærd, og jeg mener mig derfor til sagens belysning foranlediget til at citere følgende af kendelsens præmisser — jeg beder om tilladelse til et citat —:

„Derimod findes tiltalte efter alt det foreliggende ikke at have vist tilstrækkelig agtpågivenhed overfor sine døtres usømmelige og unationale optræden med de tyske soldater og ikke i tilstrækkelig grad at have sat sin myndighed ind på at hindre, at præstegården blev tilholdssted for de tyske soldater, hvorved han har bragt sig i et sådant modsætningsforhold til sin gerning og sin menighed, at han derved har gjort sig skyldig i overtrædelse af lovens § 1, stk. 1, nr. 2. Den herfor forskyldte straf findes at kunne bestemmes til afskedigelse fra udgangen

af februar måned 1946 at regne, dog således at han indtil da fremdeles fritages for tjeneste.

Under hensyn til, at det er godtgjort, at tiltalte iøvrigt har udvist national optræden og dog har udfoldet bestræbelser for at afholde døtrene fra forbindelse med de tyske soldater, findes der at være så formildende omstændigheder, at der overensstemmende med den nedlagte påstand vil være at tillægge ham fuld ordinær pension med sædvanlige tillæg.“

Ifølge den citerede lovbestemmelse kan tjenestemænd afskediges, når de ved deres adfærd har vist uværdig national optræden. Som det vil ses, er pastor Vedsted altså afskediget med den fulde ordinære pension, som hans pensionsalder kunne berettigede ham til.

Jeg finder imidlertid anledning til at gøre opmærksom på, at pastor Vedsted ikke var statstjenestemand, men tjenestemand i folkekirken, og dette forhold har sine ganske særlige konsekvenser. I overensstemmelse med den for statstjenestemænds vedkommende fulgte praksis vil pastor Vedsted for tiden ikke kunne ansættes i en tjenestemandstilling, men alene i en honorarlønnet stilling. En sådan ansættelse forudsætter imidlertid, at spørgsmålet om pastor Vedsteds adgang til overhovedet at virke som præst i folkekirken tjener af afgjort af den særlige kirkelige domstol provsteretten. Det er ikke sket. Ministeriet har gentagne gange tilbudt pastor Vedsted at lade dette spørgsmål prøve ved en provsteret, men pastor Vedsted har ikke accepteret et sådant tilbud, og forinden pastor Vedsted har taget stilling hertil, vil det efter kirkeministeriets opfattelse være vanskeligt at komme videre med sagen.

I anledning af, at det ærede medlem hr. Karlskov Jensen i sit indlæg under debatten forleden fremdrog spørgsmålet om optagelse af et statstilskud på finansloven til opførelse af en ny kirke i Farre i Give sogn, skal jeg bemærke, at den omstændighed, at der ikke på kirkeministeriets budget på finanslovsforslaget er optaget bevilling til kirken i Farre — eller overhovedet til nye kirker — har sin begrundelse i de for øjeblikket rådende forhold, hvorunder regeringen ikke har medtaget udgifter til nye anlægsarbejder på finanslovsforslaget.

[Undervisningsministeren.]

Hvad specielt angår kirken i Farre, gør der sig som af det ærede medlem bemærket det særlige forhold gældende, at forskellige private tilsagn om gaver og bidrag til kirkens opførelse kan trækkes tilbage, såfremt kirkens opførelse ikke er blevet påbegyndt inden 1. juni 1955. Ministeriet har haft opmærksomheden henledt på dette særlige forhold, og spørgsmålet om muligheden af at gøre en undtagelse fra den af regeringen fastlagte linie vedrørende nye anlægsarbejder netop med hensyn til kirken i Farre har været genstand for særlige overvejelser i regeringen, men man har altså ikke anset det for gørligt, og kirkekomiteen er blevet gjort bekendt hermed.

Når kirkeministeren vender hjem fra sin rejse til Sydamerika, skal jeg imidlertid henlede hendes opmærksomhed på spørgsmålet, om en ny overvejelse af sagen kan føre til et andet resultat end det, regeringen allerede er kommet til.

Justitsministeren (Hans Hækkerup): Det ærede medlem hr. Gottschalek-Hansen omtalte retskredsinddelingen og spurgte, om der var mulighed for, at der indenfor den nærmeste fremtid kunne gennemføres en ændring af de bestående underretskredses grænser, idet det ærede medlem særligt pegede på forholdene i de to store kredse, Københavns amts nordre og Københavns amts søndre birk. Jeg kan hertil svare, at jeg, som jeg også tidligere har givet udtryk for, er enig med det ærede medlem i, at den nuværende ordning ikke er tilfredsstillende. Justitsministeriet har derfor i sommer indhentet forslag fra de lokale myndigheder med henblik på en forbedring af de nuværende forhold. Dette materiale er bearbejdet, og vi har på grundlag af de indkomne besvarelser udarbejdet en samlet plan til ændring af landets inddeling i rets- og politikredse. Denne plan vil i løbet af få dage blive sendt til udtalelse hos de interesserede myndigheder, og jeg håber derefter snarest at kunne forelægge den for det høje ting. Det ærede medlem vil forstå, at jeg på det nuværende tidspunkt ikke kan komme ind på enkelthederne i forslaget.

I anledning af det ærede medlems udtalelser om voldskriminaliteten skal jeg — næst at takke det ærede medlem for de ven-

lige og rigtige bemærkninger om politiets meget effektive indsats på dette område — sige, at vi i justitsministeriet for Københavns vedkommende — og det er jo specielt københavnske forhold, der har interesse — har fulgt udviklingen på dette område gennem månedlige indberetninger fra politiet. Disse indberetninger er meget udførlige, idet de indeholder ikke alene oplysning om antallet af overfald, men også om gerningssted og tidspunkt for overfaldet, om, hvorvidt de sigtede tidligere har været straffet, herunder for vold, om de sigtedes alder og om, hvorvidt de var spirituspåvirkede.

Det fremgår af de oplysninger, der således er modtaget, at der i løbet af det sidste år er sket en nedgang i antallet af voldsforbrydelser. Antallet af anmeldte overfald begået på gaden udgjorde i månederne oktober, november og december 1953 henholdsvis 28, 25 og 19. I maj måned i år var man nede på 9, og indberetningerne for de sidste måneder viser følgende tal: august 18, september 10, oktober 16 og november 13. Omend de sidste måneder taget som helhed synes at fremvise en mindre stigning i antallet af overfald på offentlig gade, er tallene dog væsentlig lavere end de tilsvarende tal for de sidste måneder af 1953.

De vide strafferammer i straffelovens voldsbestemmelser giver mulighed for at skride hårdt ind overfor forbrydelser af denne art, og det er mit indtryk, at domstolene i stigende grad benytter denne mulighed ud fra den opfattelse, at der ofte er behov for en alvorlig reaktion i disse sager.

Vi vil naturligvis vedblivende følge udviklingen med henblik på, om særlige forholdsregler skulle vise sig påkrævede.

Det ærede medlem hr. Poul Møller rettede henstilling til mig om at tage spørgsmålet om indseende med ægteskabsbureauer op til overvejelse. Disse bureauers virksomhed er allerede genstand for opmærksomhed, idet loven af 3. marts 1948 om ydelse af juridisk bistand m. v. — den såkaldte vinkelskriverlov — også omfatter den bistand, der ydes af ægteskabsbureauer. Efter denne lov er det således, at der ikke kræves nogen særlig tilladelse til at oprette ægteskabsbureau, men der er mulighed for under en politisag at få frakendt indehaveren af et sådant bureau

[Justitsministeren.]

retten til at drive det, når det på grund af foreliggende oplysninger om hans økonomiske forhold eller hans borgerlige vandel, særlig i forretningsforhold eller andre forhold af økonomisk art, må anses for betænkeligt, at vedkommende driver ægteskabsbureau. Politiet kan endvidere overfor indehaverne forlange bestemte oplysninger om driften af virksomhederne og kan stille krav om bogføring over indtægter og udgifter.

Jeg indrømmer, at annoncerne meget ofte forekommer noget usmagelige, men det synes efter de oplysninger, jeg er i besiddelse af, ret sjældent, at ægteskabsbureauerne giver anledning til misbrug. Til Københavns politi har der således siden 1951 kun været indgivet 4 klager over ægteskabsbureauers virksomhed, og efter de foretagne undersøgelser har alle klager kunnet afvises som grundløse. Den ene klage var anonym, og den viste sig som de andre at være grundløs. Den anden hidrørte fra en sindssyg person. Den tredje anmelder trak sin klage tilbage efter at have drøftet sagen med politiet. Den fjerde anmelder havde gennem bureauet fået forbindelse med en ung pige, som imidlertid ikke ville gifte sig med ham, og det var det, der foranledigede, at han henvendte sig til politiet. Politiet har dog selv som følge af visse annoncer fundet anledning til at undersøge nogle bureauers virksomhed, men man har ikke i noget tilfælde ment at kunne rejse politisag med henblik på at få indehaveren dømt til at ophøre med virksomheden.

Jeg må herefter mene, at det ikke er påkrævet at søge tilvejebragt yderligere hjemmel for at skride ind mod disse virksomheder eller at instruere politiet om at følge en strengere kurs indenfor rammerne af de eksisterende regler.

Finansministeren (Kampmann): Det ærede medlem hr. Poul Møller fremsatte nogle bemærkninger vedrørende de ved tjenestemandsdømstolen i sin tid afskedigede tjenestemænd, og jeg finder grund til i den anledning at fremsætte et par bemærkninger. Ved forarbejderne til det af det ærede medlem nævnte lovforslag fra rigsdagssamlingen 1952—53 blev det overvejet, hvorvidt

der var fornøden grund til at fravige det hovedsynspunkt, at genansættelse af de heromhandlede afskedigede tjenestemænd ikke kan ske i tjenestemandsstilling, men man fandt ikke, der var anledning til at gøre ændringer på dette punkt, hvilket standpunkt fandt tilslutning fra statstjenestemændenes tre centralorganisationer. Derimod var Danmarks Lærereforening oprindelig af den opfattelse, at lærergerningen, især på landet, forudsatte tjenestemandsansættelse. Lovforslaget byggede derfor på den forudsætning, at genansættelse kun kan ske på honorarlønnet basis. Derimod fulgte forslaget, for så vidt angår de afskedigede tjenestemænds pensionsmæssige stilling, den hovedtanke, at en afskediget tjenestemand, som stillede sig til rådighed for genbeskæftigelse indenfor en nærmere angivet frist efter lovforslagets vedtagelse, opnåede den forbedring af sin pensionsret, at han ved opnåelse af aldersgrænsen eller ved tidligere indtrædende arbejdsudygtighed på grund af svagelighed kunne få udbetalt en pension af den størrelse, som han havde indtjent på tidspunktet for afskedigelsen ved tjenestemandsdømstolen.

Lovforslaget indeholdt altså regler om en generel adgang til forbedring af pensionsmæssig stilling i tilfælde, hvor afskedigelsen i sin tid var sket med nedsat eller uden pension. Jeg forstod på det ærede medlems udtalelser, at han i forskellige henseender fandt lovforslaget uhensigtsmæssigt, og heri er jeg ikke helt uenig med ham. Især mener jeg, at det ikke ville være rigtigt at opstille en lovregel, der uanset de særlige omstændigheder, som kan foreligge i det enkelte tilfælde, ubetinget giver den afskedigede tjenestemand en så stor indrømmelse af pensionsmæssig karakter som den, lovforslaget åbnede mulighed for; men jeg vil for mit vedkommende langt foretrække, at de enkelte foreliggende problemer af pensionsmæssig art optages på bevillingsmæssig basis til vurdering i hvert enkelt tilfælde under passende hensyntagen til tjenestemandens indtjeningsmuligheder efter afskedigelsen, hans alder, helbredstilstand og foreliggende særlige forhold i det hele taget. Jeg vil også mene det rigtigt, at man i tilfælde, hvor en afskediget tjenestemand er afgået ved døden, optager spørgsmålet om eventuel forhøjelse

[Finansministeren.]

af enkepensionen til overvejelse på bevilningsmæssig basis, når forholdene måtte tale derfor.

Jeg kan iøvrigt benytte lejligheden til at oplyse, at jeg netop i disse dage forelægger finansudvalget spørgsmål om fornyet udbetaling af pension til syv tidligere pensionister, der har mistet deres pension, efter at de var blevet dømt for strafbare handlinger begået efter tjenesteforholdets ophør. Af disse syv pensionister er tre dømt efter straffelovstillæggene for landsskadelig virksomhed. De pågældendes pensioner er i sin tid fortabt i medfør af reglerne i tjenestemandsløven om bortfald af egen- og enkepension som følge af strafbare handlinger begået efter tjenesteforholdets ophør. Disse bestemmelser er bortfaldet ved sidste års normeringslov med fremtidig virkning. Min henvendelse til finansudvalget om genudbetaling af visse af de før 1. april 1954 indtagne pensioner bygger på den opfattelse, at det virker for hårdt at fastholde et skarpt tidsmæssigt skel for anvendelsen af nyordningen, men forslaget medfører som sagt tillige, at visse pensioner, der er bortfaldet på grund af overtrædelse af straffelovstillæggene, genopvågner.

Iøvrigt har jeg kun få yderligere bemærkninger at gøre til det, der er fremført af de ærede ordførere i anden omgang.

Jeg er helt enig i de betragtninger om formen for finanslovdebatten, som blev fremsat af det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen og det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard. Også jeg finder, at det ville være heldigt, om vi kunne nå frem til en noget mere sammenhængende form for finanslovdebatten. Jeg ville synes — men det er kun et forslag til overvejelse — at hvis man kunne få en, om jeg så må sige, første halvleg, hvor man efter fremsættelsen af finanslovsforslaget fik en finansiel generaldebat, vel fortrinnsvis mellem de ærede ordførere og finansministeren, men hvorunder det naturligvis også var velkomment, hvis andre havde lyst til at deltage, og man så,

når dette var overstået, kunne gå over til en behandling af de mange enkeltproblemer i forbindelse med finanslovsforslaget og derpå kunne slutte af med, som man nu gør, at de enkelte ministre svarede, ville man på den måde få mere sammenhæng i generelle spørgsmål og dog kunne bibeholde den ordning, som jeg anser for hensigtsmæssig, at der under finanslovdebatten også kan rejses spørgsmål af lokal og måske ofte af mindre betydning for helheden, men dog af stor betydning for de forhold, der berøres.

Jeg takker det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen for den, kan man sige, betingede indrømmelse, at sammenligningen mellem ændringerne i landbrugets gæld og stigningen i bankudlån måske ikke var helt relevant, men jeg forstår, at baggrunden var, at det var de tal, som bedst muligt af de forhåndenværende belyser disse forhold. Jeg mener altså, at belysningen ikke var helt tilstrækkelig. Jeg vil iøvrigt på baggrund af de oplysninger, som netop er offentliggjort i „Statistiske Efterretninger“ (1954, nr. 74) om landbrugets gældsforhold, pege på to ting i forbindelse med diskussionen om realkreditte indenfor landbruget.

Det ene er, at når man betragter prioritetsgælden i procenter af landbrugskapitalens handelsværdi, ser man, at procenten før krigen var 59 for landbruget som helhed, medens procenten i 1954 er faldet til 30 og altså næsten er halveret. Ser man på fordelingen af landbrugsejendomme, efter hvilket år ejendommene er overtaget, finder man, hvad man vel også kunne vente på forhånd, at gældsprocenten som helhed er lavest for de ejendomme, der er overtaget længst tilbage i tiden; men selv for de ejendomme, som er overtaget i årene 1952—54, er gældsprocenten i dag kun 55, altså lavere, end gældsprocenten var for landbruget som helhed før krigen. Jeg synes, at dette bestyrker den opfattelse, jeg gav udtryk for, at den væsentligste grund til, at gældsprocenten er faldet så stærkt indenfor landbruget, er den glædelige, at landmændene har været i

[Finansministeren.]

stand til at afdrage meget stærkt på deres gæld i den forløbne årrække.

Det andet punkt, som jeg gerne vil fremhæve, og som også fremgår af „Statistiske Efterretninger“, er, at det, i hvert fald i de to sidste år, der er forløbet til juni måned i år, er forholdsvis få landmænd, som forgæves har ansøgt om lån eller kredit. Der foreligger en opgørelse herover, som viser, at det drejer sig om knap 3 000 landmænd, og det er dog kun mellem 1 og 2 pct. af samtlige landmænd. Jeg er klar over, at efter juni måned i år er kreditten yderligere strammet, men jeg vil dog gøre opmærksom på, at det trods alt er en mindre del af landbruget, der har været udsat for disse vanskeligheder.

Det var imidlertid ikke alene det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen, der var fremme med statistiske sammenligninger; senere i debatten tog det ærede medlem hr. Bøgholm den taktik op, idet det ærede medlem belyste forbrug og opsparring her i landet ved at sammenligne tallene for det samlede forbrug med stigningen i sparekasseindskuddene. Noget i det ærede medlem hr. Bøgholms fremstilling tydede imidlertid på, at det ærede medlem ikke var helt opmærksom på, hvor stor opsparringen er. Jeg skal ikke spille tingets tid med at gøre nærmere rede herfor, men jeg vil gerne henlede det ærede medlems og iøvrigt også andre ærede medlemmers opmærksomhed på et lille skrift, „Staten og Opsparingen“, der er udgivet af sparekasseforeningen. Forfatteren hedder S. Aage Hansen. Med formandens tilladelse vil jeg gerne have lov til at citere et lille stykke af dette skrift. Det hævdes dér, at der er

„næppe tvivl om, at det danske samfund i de senere år har afset en noget større del af sin løbende indtægt til kapitaldannelse, end det tidligere var tilfældet. Hermed er også sagt, at befolkningen har afstået fra at anvende en større del af ressourcerne til forbrug, d. v. s. sparet en større del af sine indkomster“.

Det mener jeg er i overensstemmelse med de faktiske forhold. Man kan vel udtrykke det på den måde, at i årene op til krigen blev der sparet 10—12 pct., medens opsparringen og dermed kapitaldannelsen

i årene efter krigen har beløbet sig til henimod 15 pct. Det interessante er, at denne store kapitaldannelse har fundet sted samtidig med, at vi har forøget overskuddet på statsbudgettet, samtidig med at vi har ført en finanspolitik med et noget større overskud, og derfor tror jeg, at det ærede medlem hr. Bøgholm — og det kan måske også gælde andre medlemmer i det ærede medlems parti — må tage deres betragtninger vedrørende opsparingsproblemet op til revision på denne baggrund. Ser vi på de enkelte år, var der bl. a. under den forrige regering Hans Hedtoft en stærk stigning i kapitaldannelsen her i landet.

Iøvrigt var de ærede ordføreres indlæg i anden omgang fortrinsvis knyttet til to vigtige problemer: hvorvidt det er muligt at fortsætte eller påbegynde en reformlovgivning, og i hvilket omfang og på hvilken måde man skal søge at øge overskuddet på statsbudgettet. Jeg tror, jeg kan nøjes med at knytte et par kommentarer til disse to vigtige problemer.

Jeg vil takke det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen og det ærede medlem hr. Thestrup for deres klare udtalelser om, at de mener, vi i øjeblikket skal have en reformpause. Jeg synes, det er et klart standpunkt; jeg skal om lidt komme tilbage til, at jeg ikke er ganske enig i dette standpunkt. Det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen har tidligere givet udtryk herfor; det ærede medlem hr. Thestrup gav ikke helt klart udtryk for det i første omgang, men jeg forstod, at den lille korrektion i anden omgang om, at det finansielle skulle hvile i sig selv, betyder, at der skal være en reformpause.

Det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen mente, at jeg i mit foredrag i Nationaløkonomisk Forening skulle have givet udtryk for, at vi, som det ærede medlem sagde, uanset de økonomiske forhold skulle fortsætte en reformlovgivning. Jeg er mig ikke bevidst at have brugt vendingen „uanset de økonomiske forhold“. Det er givet, at det tempo, hvori reformer kan gennemføres, må afhænge af den økonomiske baggrund, men regeringens standpunkt er, at er der mulighed for at drøfte principperne i reformlovgivningen, skal man gøre det; man skal ikke standse her, men man må have lov til at drøfte, hvorledes merudgif-

[Finansministeren.]

terne ved en reformlovgivning kan dækkes. Jeg har tidligere givet udtryk for, og jeg vil gerne gøre det igen, således at det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen kan høre det og måske blive enig med mig, at det ikke altid er sikkert, at dækning skal foregå på den måde, at merindtægten ganske nøjagtig skal svare til merudgiften. Som jeg tidligere har sagt, afhænger det af, hvorledes merindtægterne tilvejebringes, men kan man på denne måde skabe samfundsmæssig balance, skal der ikke være noget i vejen for fortsat at drøfte nye reformer.

Jeg kunne også vende spørgsmålet om og spørge: Hvornår mener det ærede medlem man kan påbegynde en reformlovgivning? For at få det klarere frem kunne jeg også spørge: Hvis vi havde påbegyndt en reformlovgivning indenfor folkepensioneringen og havde skaffet dækning herfor, og vi så engang i fremtiden kom ud i valutavanskeligheder, er det så det ærede medlems tanke, at vi skulle standse og gå tilbage til de tidligere forhold? Det kan da vist ikke være tilfældet.

Vedrørende det andet hovedpunkt, øgning af overskuddet på statsbudgettet, har der været nogen tilslutning til tanken, men man er ikke enig om, hvordan dette skal realiseres.

Det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard går ind for, at vi måske ikke skal forøge overskuddet, men derimod passe på, at overskuddet ikke efterhånden bliver spist op af en stigning i forsvarsudgifterne. Det ærede medlem pegede meget rigtigt på den stigning, der kan komme i forsvarsudgifterne, ikke i det kommende finansår, men fremover på grund af stigningen i driftsudgifterne. Også jeg nærer bekymring for dette forhold, og jeg er helt enig med det ærede medlem i, at vi må være opmærksomme på dette forhold under udarbejdelsen af den nye forsvarsordning. Det, det drejer sig om, er at søge at tilvejebringe større overskud for det kommende finansår, og vi har med det loft, der er lagt over forsvarsudgifterne, efter regeringens mening afsluttet diskussionen om, hvad der kan spares på dette område. Det er imidlertid stadig berettiget at spørge, hvorvidt man kan gennemføre besparelser på andre om-

råder, eller om man skal gå den vej at øge skatterne for at opnå større overskud.

Det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen mener ligesom det ærede medlem hr. Thestrup, at der ikke kan være tale om igennem en øget skatteudskrivning at tilvejebringe større overskud på statsbudgettet, men det ærede medlem hr. Thestrup har ikke angivet, hvorledes vi da skal forøge overskuddet. Det ærede medlem hr. Thestrup sagde, at vi skulle være tilbageholdende med nye udgifter, men gav ikke noget forslag om egentlige besparelser, og uden dem kan man ikke opnå større overskud. Hvis vi ikke kan opnå det, må vi fortsætte kreditstramningen, og jeg ved ikke, om jeg må opfatte det ærede medlems og hans partis stilling på den måde, at det er det, man vil?

Det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen gik længere, idet han mente, at vi ved at nedsætte visse tilskud kunne opnå besparelser. Det ærede medlem var lidt utilfreds med, at jeg kun havde nævnt tilskuddene i henhold til boligstøttelovgivningen. Jeg vil gerne spørge det ærede medlem, hvor store besparelser det ærede medlem mener vi kan opnå på tilskudsområdet i det kommende finansår. Jeg er ikke helt tilfreds med de forslag om yderligere besparelser, der blev angivet på den måde, at jeg kunne slå op på den tale, det ærede medlem havde holdt under finanslovdebatten sidste forår, tror jeg det var. Jeg synes, det var rart at få frem, hvilke andre tilskud det ærede medlem mener vi med stor øjeblikkelig virkning kan søge ophævet for derigennem at opnå større overskud på statsregnskabet, for det er for det kommende finansår, det skal ske. Jeg vil nemlig gerne have lov til at gøre den betragtning gældende, at nok kan øgede skatter betyde en øget byrde for befolkningen, men det, at man sparer tilskud, kan også betyde en øget byrde. Derfor ville det være rart at få mere konkret frem, på hvilke områder man vil have disse besparelser, så at det bliver muligt både for tingets medlemmer og også for befolkningen at sammenligne de veje, man vil gå for at løse vore valutavanskeligheder. Det er det, der har manglet hidtil: mulighed for vælgerbefolkningen til at foretage en sammenligning mellem de veje, man kan gå, og kunne finanslovdebatten ikke bi-

[Finansministeren.]

drage til andet, kunne den måske bidrage til, at dette punkt blev nærmere klaret.

(Kort bemærkning).

Thorkil Kristensen: Jeg ville ikke have taget ordet igen, hvis ikke den højtærede finansminister havde stillet mig et par spørgsmål; dem er jeg jo nødt til at besvare.

Den højtærede minister spurgte, hvornår jeg mente vi kunne gå videre med reformerne, men ændrede det et øjeblik efter til, at han gerne ville vide, om jeg mente, at vi senere skulle standse reformarbejdet, hvis der påny kom valutavanskeligheder. Det kommer selvfølgelig an på, hvordan disse valutavanskeligheder er. Det, der har været mit hovedsynspunkt, er, at vi har betydelige valutavanskeligheder i øjeblikket, og meget tyder på, at disse er af en mere permanent karakter, end regeringen tidligere har givet det udseende af. Derfor mener jeg, at vi skal tage et blik over vore muligheder fremover, før vi går videre. Det er det, der har været tanken med alle de bemærkninger, jeg har fremsat.

Når den højtærede finansminister dernæst spurgte mig, hvor store besparelser jeg mente vi kunne opnå på tilskudsordninger i det kommende finansår, så overstiger det mulighederne indenfor en kort bemærknings rammer at besvare dette, og det ved den højtærede minister naturligvis godt; men vi er til at tale med, hvis regeringen har forslag, og vi vil også i finansudvalget følge udgiftspolitikken meget nøje. Dø kommer jeg nok med nogle bemærkninger til den højtærede finansminister.

(Kort bemærkning).

Thestrup: I anledning af den højtærede ministers spørgsmål, om jeg mener, man kan gå tilbage fra reformer, som man een gang har indført — det er vel navnlig reformer på det sociale område, man tænker sig — vil jeg sige, at det er min anskuelse, at det er en meget farlig sag og meget utilrådeligt, når man først har indført en nyordning, så at gå tilbage til en ringere, ældre ordning; navnlig for det forholds vedkommende, der gav anledning til udtalelserne, nemlig spørgsmålet om folkepensioneringen,

mener jeg rigtignok, at er man først gået til en egentlig folkepensionering, skal der meget, meget tungtvejende grunde til — det skal næsten ligge sådan, at landet står på afgrundens rand — før man kan gå tilbage derfra.

Dernæst spurgte den højtærede finansminister, hvornår vi da kunne tænke os at begynde på nogle reformer. Det er ikke så nemt lige at sige, hvornår situationen er moden til at begynde på reformer, men jeg tror dog, at jeg roligt kan fastholde det standpunkt, jeg havde, da jeg talte herom, nemlig at den valutakrise, vi i øjeblikket er inde i, er så vanskelig for os at klare, og den er tillige så nødvendig for os at klare, at vi må være ude af den, at vi må have skabt en nogenlunde tilstrækkelig valutareserve, forinden vi begynder på store udgiftskrævende reformer på det sociale område, og jeg indrømmer, at jeg her navnlig tænker på den reform, vi vel allesammen sætter som den første på dette område, nemlig folkepensioneringen.

Endelig spurgte den højtærede finansminister, om vor politik alene ville være den at fortsætte kreditstramningen. Jeg erkender, at jeg mener, det er nødvendigt foreløbig at fortsætte kreditstramningen, men samtidig — det mener jeg i og for sig jeg sagde i mit første indlæg — tror jeg, der vil komme lettelse i det øjeblik, man får ordnet husleje- og byggestøttelovgivningen. Det er heller ikke så lille et beløb, der er afsat på finanslovforslaget til nye bevillinger, og på det område, hvis alle er meget forsigtige med nye bevillinger, vil det sikkert også være muligt at spare noget.

(Kort bemærkning).

Bertel Dahlgaard: Jeg skal ikke blande mig i den diskussion, som nu har udviklet sig mellem den højtærede finansminister og de ærede ordførere for venstre og det konservative folkeparti om overskuddet på finansloven. Jeg tror ikke, der kan komme noget frugtbart ud af den. Jeg har forstået på de to ærede ordførere, at de i og for sig ikke har ønsket eller villet angive bestemte veje i den henseende, og af den højtærede finansminister har jeg nærmest fået det indtryk, at når det drejer sig om større overskud på finansloven, har finansministeren

[Bertel Dahlgaard.]

den traditionelle finansmisterielle indstilling først og fremmest at tænke på nye skatter.

Overfor de problemer, der kommer til at foreligge her i den kommende tid, ønsker det radikale venstre at stå ganske frit, også med hensyn til hele den reformlovgivning, vi kommer til at stå overfor, og som også i høj grad kan få indflydelse på det problem, vi her taler om. Jeg kan hertil føje, at under de forhandlinger, vi havde i september om kriseforslagene, var den linie, vi i det store og hele fulgte, den, at denne kriselovgivning ikke skulle bestå hverken i nye skatteforhøjelser eller i nye byrder for erhvervslivet. Når jeg siger, at man selvfølgelig må behandle alle disse spørgsmål ganske udoktrinært, ønsker jeg dog at understrege, at der i den stilling, vi da tog, dog ligger en linie for de veje, som vi agter at følge. Iøvrigt har vi den anskuelse, at regeringen og folketinget i denne vinter må være meget forsigtige i deres økonomiske politik og på alle de områder, hvor der overhovedet er rimelighed derfor, må være meget sparsommelige.

Finansministeren (Kampmann): Det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen mente ikke straks at kunne angive, hvilke tilskud det var, man ønskede at spare, og jeg havde såmænd heller ikke troet, at dette var muligt, idet jeg nemlig ikke tror, at man igenem at spare på tilskud kan få de store besparelser, som er nødvendige i den nuværende situation. Jeg tvivler i og for sig også på, at det ærede medlem selv tror det, og det er måske grunden til, at vi ikke kan komme dybere ind på dette nu.

Det ærede medlem hr. Thestrup mente, at der måske kunne fremkomme visse besparelser i forbindelse med ændringer i huslejelovgivningen og boligstøttelovgivningen. Det kan der måske, men det er nu, vi trænger til besparelserne, det vil jeg gerne sige til det ærede medlem, og det er også nu, kreditstramningen klemmer erhvervslivet; det skal vi ikke glemme.

Det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard bebrejdede mig ikke, at jeg, når jeg tænkte på øget overskud, havde skatter i tankerne; jeg forstod, at det var god tradition, når jeg gjorde det; men det ærede medlem

mente dog, at jeg også skulle være opmærksom på besparelser, og at jeg skulle være meget sparsommelig i den kommende tid. Det er dette sidste, der er grunden til, at jeg tager ordet, for det vil jeg uhyre gerne være. Jeg har imidlertid, siden finanslovsforslaget blev fremsat, været ude for henvendelser fra mange sider, henvendelser, der gik ud på, om vi ikke nu kunne anvende lidt flere penge, end der er budgetteret, og derfor er jeg glad for denne støtte til mine bestræbelser for at udvise sparsommelighed. Men den sparsommelighed, vi skal udvise, kan kun bidrage til, at overskuddet får den størrelse, der er budgetteret, og jeg mener stadig — nu kan vi jo tænke over det julen over — at der er brug for et endnu større overskud.

(Kort bemærkning).

Bertel Dahlgaard: Ja, sparsommelighed kan jo udvises på mange måder, den kan også udvises ved, at man viser mere tilbageholdenhed end under andre økonomiske forhold. Jeg har lagt mærke til, at i denne samling har regeringen og finansministeren været mere tilbageholdende med hensyn til at fremsende bevillingsforslag til finansudvalget, som er meget kostbare, og jeg vil gerne støtte finansministeren i, at man fortsat er mere tilbageholdende i den henseende; med andre ord, jeg ville gerne opfordre finansministeren til at — hvad skal jeg kalde det — værne sin tillægsbevillingslov. Tillægsbevillingsloven plejer jo at være en meget ubehagelig krabat finansielt set, og jeg er overbevist om, at hvis den højtærede finansminister anvender sine gode evner i så henseende, vil tillægsbevillingsloven finansielt set blive af mere glædeligt indhold end i tidligere år.

(Kort bemærkning).

Oluf Pedersen: Jeg vil gerne give tilslutning til alt, hvad der hedder besparelser, herunder også vedrørende forsvarsudgifterne; men dertil vil jeg føje, at der også er en anden måde at spare på, som tinget bør tage op, nemlig ved en skatteomlægning. Vi har jo indtægter — jeg har sagt det før — som binder købekraften og dermed muliggør en lavere diskonto og en mildnelse af kre-

[Oluf Pedersen.]

ditindskrækningen, og endvidere har vi former for indtægter, som ikke bliver en erhvervsudgift og ikke medfører højere leveomkostninger; hvis man så nedsætter varefordyrende skatter, sænker man leveomkostningerne og dermed de offentlige udgifter. Man bør være klar over det forhold, at for at dække en offentlig udgift på f. eks. 100 kr. igennem en skat må man udskrive det dobbelte beløb i skat; hvis man dækker udgiften på anden måde, undgår man denne fordobling af beløbet.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Kolbjørn: Jeg tillader mig at foreslå, at lovforslaget henvises til finansudvalget.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Formanden: Der er ikke mere at foretage i dette møde.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 16. december, kl. 13 med følgende dagsorden:

1) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om ændringer i toldloven m. v.

2) *Tredie behandling af:*

Forslag til midlertidig lov for Færøerne om pantsætning af fangst.

3) *Tredie behandling af:*

Forslag til lov om indfødsrets meddelelse m. v.

4) *Tredie behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om kommunale ejendomsskatter.

5) *Tredie behandling af:*

Forslag til lov om forlængelse af byggestøttelovgivningen.

6) *Tredie behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om leje.

7) *Tredie behandling af:*

Forslag til lov om udlån til arbejderboliger på landet.

8) *Tredie behandling af:*

Forslag til lov om midlertidige bestemmelser vedrørende påligningen af indkomst- og formueskat til staten m. m.

Mødet hævet kl. 15⁶.

37. møde.

Torsdag den 16. december kl. 13.

Formanden: Medlemmer af folketinget Petra Petersen, Ragnhild Andersen, Alfred Jensen og Aksel Larsen har meddelt mig, at de ønsker her i tinget mundtligt at fremsætte:

Forslag til lov om moderskabsydelse og om erhvervsmæssigt arbejdende kvinders rettigheder og pligter i anledning af fødsel.

Den første sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om ændringer i toldloven m. v.

Valgt blev: *Hans Rasmussen, Einer-Jensen, Lars P. Jensen, Johs. E. Larsen, Lindberg, Th. Mikkelsen, Viola Nørlov, Lars M. Olsen, Harald Nielsen, Thorkil Kristensen, Peter Larsen, Anker Lau, Ellen Poulsen, Poul Møller, Baagø-Hansen, Stæhr Johansen og Else Zeuthen.*

Derpå fulgte:

Tredie behandling af forslag til midlertidig lov for Færøerne om pantsætning af fangst.

(Anden behandling findes i tidenden sp. 1534).